ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ · ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ 1984

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Διαχείριση πολιτισμικού τοπίου με χρήση τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας: η περίπτωση του μαρτυρικού χωριού Κομμένου Άρτας [Cultural landscape management using information and communication technologies: the case of the martyr village of Kommeno in Arta, Greece]

Αλεξάνδρα- Αικατερίνη Ανδριανού,
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα

Περίληψη: Η παρούσα έρευνα εξετάζει το πολιτισμικό τοπίο ως πεδίο όπου διασταυρώνονται η συλλογική μνήμη, οι κοινωνικές εμπειρίες και το πολιτισμικό τραύμα. Η έννοια του πολιτισμικού τοπίου έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης σε διάφορα επιστημονικά πεδία, αναδεικνύοντας τη σημασία των τοπίων που φέρουν ιστορικές και κοινωνικές ταυτότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η έρευνα εστιάζει στη μελέτη του πολιτισμικού τοπίου του μαρτυρικού χωριού Κομμένου.
Η έρευνα βασίζεται σε ποιοτική ερευνητική προσέγγιση για τη συλλογή και ανάλυση κοινωνικό-πολιτισμικών δεδομένων, με στόχο την ανάδειξη προτύπων που σχετίζονται με τη μνήμη, τις κοινωνικές εμπειρίες και την αντίληψη του πολιτισμικού τοπίου.

Εισαγωγή: Τα τοπία που έχουν συνδεθεί με βίαιες χωρικές πρακτικές αναπτύσσουν ιδιαίτερη ταυτότητα και μνημονική διάσταση, συνδέοντας τη συλλογική μνήμη με τις κοινωνικές εμπειρίες. Η παρούσα έρευνα εξετάζει το πολιτισμικό τοπίο του μαρτυρικού χωριού Κομμένου. Κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το χωριό καταστράφηκε και 317 κάτοικοι έχασαν τη ζωή τους. Η μελέτη διερευνά την αντίληψη των σύγχρονων κατοίκων σχετικά με το πολιτισμικό τοπίο ενός ιστορικά φορτισμένου τόπου, χρησιμοποιώντας ποιοτική προσέγγιση για την αξιολόγηση του μεταπολεμικού τοπίου.

Μεθοδολογία: Η έρευνα βασίζεται σε **ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση** με χρήση της μεθόδου της **ημιδομημένης συνέντευξης**, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο συλλογής ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες.
Στο πλαίσιο της έρευνας:
•Πραγματοποιούνται **ημιδομημένες συνεντεύξεις με κατοίκους** της περιοχής.
•Χρησιμοποιούνται **ανοιχτές ερωτήσεις** για τη διερεύνηση απόψεων, κοινωνικών στάσεων και βιωματικών εμπειριών.
•Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων συνδέονται με **τη μνήμη, το τραύμα και το πολιτισμικό τοπίο** της περιοχής.
•Το υλικό που συλλέγεται αναλύεται ποιοτικά με στόχο την **ερμηνεία της σχέσης μεταξύ κοινωνικής μνήμης και τοπίου**.
Παρά τους περιορισμούς που μπορεί να προκύψουν από την υποκειμενικότητα των αφηγήσεων ή από τραυματικές ανακλήσεις μνήμης, η ημιδομημένη συνέντευξη αποτελεί **κατάλληλο και αξιόπιστο εργαλείο για τη διερεύνηση κοινωνικών εμπειριών και αντιλήψεων**.

Σκοπός Έρευνας:Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των κοινωνικών και πολιτισμικών αναπαραστάσεων των κατοίκων του μαρτυρικού Κομμένου σχετικά με την αξιοποίηση του ιστορικού τοπίου και της συλλογικής μνήμης μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών.

Στόχοι Έρευνας
•Αποτύπωση των κοινωνικών και πολιτισμικών διαστάσεων του μαρτυρικού χωριού
•Διερεύνηση της σχέσης των κατοίκων με τον ιστορικό τόπο
•Καταγραφή του πολιτισμικού τραύματος και των κυρίαρχων αντιλήψεων της κοινότητας
•Εξέταση πρακτικών ανάδειξης και διαχείρισης της συλλογικής μνήμης μέσω νέων τεχνολογιών

Θεωρητικό Πλαίσιο: Μνήμη, Τραύμα, Πολιτισμικό Τοπίο

Ιστορικό γεγονός
(Πόλεμος / Ολοκαύτωμα του Κομμένου)
↓
Πολιτισμικό τραύμα
↓
Συλλογική μνήμη- Προσωπικές αφηγήσεις
↓
Κοινωνικές εμπειρίες
↓
Πολιτισμικό τοπίο

Στάδια της Έρευνας
•Επιλογή της περιοχής μελέτης

•Επιλογή Συμμετεχόντων (Σκόπιμη δειγματολειψία: Κάτοικοι, δρώντες επαγγελματικών πρακτικών στη διαχείριση και ανάδειξη της πολιτισμικής διάστασης του τοπίου της περιοχής)

•Ημιδομημένες Συνεντεύξεις

•Συλλογή δεδομένων

•Ποιοτική ανάλυση

•Ερμηνεία Πολιτισμικού Τοπίου

Ερευνητικά Ερωτήματα
•Ποιες είναι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των κατοίκων του Κομμένου σχετικά με την ιστορία του τόπου τους;
•Πώς διαμορφώνεται η σχέση των κατοίκων με τον ιστορικό τόπο;
•Ποιες μεταβολές έχει υποστεί το τοπίο του χωριού διαχρονικά;
•Πώς νοηματοδοτείται το πολιτισμικό τοπίο του οικισμού;
•Ποιες είναι οι δυνατότητες ανάδειξης των μνημειακών υποδομών μέσω νέων τεχνολογιών;

Βιβλιογραφία
Alexander, J. C. (2004). Toward a theory of cultural trauma. *Cultural trauma and collective identity*, 76(4), 620-639.

Kernic, F. (2023). War, peace and the military: Sociological perspectives.

Kirmayer, L. J. (2016). Landscapes of memory: *Trauma, narrative, and dissociation*. *Tense past*, 173-198

Madigan, T. (2020). Theories of cultural trauma. In *The Routledge companion to literature and Trauma* (pp. 45-53). Routledge.

Macdonald, S. (2022). Difficult heritage and immersive experiences: Immersion, impersonation and engagement in dangerous pasts–Limits, effects and ethics of immersive heritage experiences. Difficult Heritage and Immersive Experiences, 10-22.